

The Standard

Numero 3

Valokeilassa Alvar Aallon
Riippuvalaisin 110A
ja Artekin valikoidut klassikot

artek

Alvar Aallon jakkara 60 valontäyteisessä piirustuhuoneessa Aallon vuonna 1955 suunnittelemassa Aalto Studioissa Helsingissä.

Standardit ja systeemit

Alvar Aallon "L-jalka" taipuu moneen Artekin huonekaluissa.

Vuonna 1929 Alvar Aalto ryhtyi suunnittelemaan standardoituja kalusteita tuotantoa varten. Hän uskoi, että arkkitehtuuri ja design voisivat olla merkittäviä tekijöitä kulttuurissa ja taloudellisessa kasvussa. Modernismin nousu ja Suomessa teollisen tuotannon käynnistyminen tarjosivat mahdollisuuden testata ajatusta käytännössä.

Aalto oli 1920-luvun lopulla kokeillut puun taivuttamista yhdessä huonekaluvalmistaja Otto Korhosen kanssa. Kokeilujen tuloksena syntyi "L-jalka", massiivikoivusta valmistettu kappale taivutettuna 90 asteen kulmaan. Aalto kutsui sitä "arkkitehtonisen pylvään pikkusisareksi", koska myös se tuki horisontaalisia tasoja kuten pöytätasoja ja istuimia. L-jalka patentoitiin 1933, ja sai ympärilleen standardikomponentteja, joille Artekin huonekalut rakentuvat.

L-jalkaa taivutettiin käsin, kunnes 1960-luvulla siirryttiin korkeapainemenetelmään.

Ensimmäinen L-jalalle rakentunut tuote oli jakkara 60, jonka jälkeen Artek alkoi valmistaa jalkaa neljässä koossa, mikä lisäsi käyttömahdollisuuksia. L-jalkaa on käytetty peräti 50 tuotteessa tuoleista ja pöydistä säilytyskalusteisiin.

Aalto ei pitänyt standardointia vaihtelun vastakohtana. Aallon kaikkea suunnittelua inspiroi luonnon muodot, myös L-jalkaa, ja hän kutsuikin lähestymistapaansa "joustavaksi standardoimiseksi". Hänen mukaansa:

"Olen kerran aikaisemmin väittänyt, että maailman paras standardisoimiskomitea on luonto itse, mutta luonnossa standardisoiminen kohdistetaankin lähinnä ja melkein yksinomaan mahdollisimman pieniin yksiköihin, soluihin. Seurauksena tästä ovat miljoonat joustavat yhdistelmät, joissa kaavamaisuutta ei tapaa lainkaan, seurauksena ovat myös suunnaton rikkaus ja organisesti kasvavien muotojen ikuinen vaihtelu. Samaa tietä on rakennustaiteellisenkin standardisoitumisen kuljettava."

Jakkara 60, penkki 153B ja tuoli 66 valkoiseksi maalatusta koivusta havainnollistavat, miten monipuolisesti L-jalka toimii Aallon suunnittelemissa huonekaluissa.

Konstantin Grcicin suunnitelma Rival, laminoidusta massiivikoivusta valmistettu tuoli sopii yhtä hyvin toimistoon kuin ruokapöydän ympärille.

Rohkea haastaja

Konstantin Grcicin käsissä tuttu puinen tuoli sai uuden muodon. Rival-tuoli toimii niin kotona, toimistossa kuin ravintolaillallisellakin.

Rival-tuoli on saksalaismuotoilija Konstantin Grcicin ja Artekin ensimmäinen yhteistyö. Tuoli heijastelee nykymailman muutosta: työn ja vapaa-ajan rajat hälvnevät, julkisen ja yksityisen erot katoavat. Rival ammentaa Artekin pitkistä perinteistä, mutta samalla haastaa näkemään puisen tuolin uudella tavalla. Rivalin nimi viittaa haastajaan – tosin ei niinkään merkityksessä 'kilpailuhenkinen' vaan pikemminkin 'itsetuntoinen'. Tuolin selkä ja käsinojat taas on tehty laminoidusta massiivikoivusta. Rival seuraa Alvar Aallon tuotteiden rakenteita ja periaatteita siinä että sen design korostaa tuolin eri osien yksityiskohtia.

Rival on Artekin mallistoissa ensimmäinen pyörötuoli. Konstantin Grcicin kiinnostus teknologiaan ja materiaaleihin näkyy tavassa, miten innovatiivisesti alumiininen

mekanismi kiinnittyy verhoillun istuintyyntyn alle, valetun polypropyleenikupin sisään. Grcicia kiehtoo kuitenkin myös historia ja suunnittelun inhimillinen ulottuvuus. Niinpä Rivalkaan ei näytä tyypilliseltä toimistotuolilta. Se sopii yhtä hyvin työskentelyyn kuin ruokapöydän ympärille, illallisravintolaankin.

Grcicin omin sanoin "Rival tukeutuu Artekin ja Alvar Aallon vahvaan historiaan. Se ei arkaile, vaan toteaa ylpeänä: näin kalusteita tehdään tänään."

Räjähdysvoimaa

Alvar Aallolle valaisin ei ollut koskaan pelkkä valaisin. A110, "Käsikranaatti", hehkuu nyt uusissa, arkistojen uumenista löytyneissä väreissä.

Valaistus oli olennainen osa Alvar Aallon arkkitehtuuria, sisustuksia ja kalustuksia. Valaistuksella Aalto ilmaisi humanistista suunnittelufilosofiaansa: ajatusta siitä, miten jopa keinovalo voisi tuoda ihmiset lähemmäksi toisiaan ja tarjota terapeutista hoivaa – varsinkin pitkien pimeiden talvien Suomessa. Aalto oli kiinnostunut paitsi valaisinten psykologisista ja optisista puolista myös niiden veistoksellisista ja aistillisista ominaisuuksista. Valaisimen tuli hänen mukaansa olla kaunis sekä sytytettynä että sammutettuna. Hänen valaisimensa ovatkin runollisia ja samalla tarkkoja. Vuonna 1955 Aalto omisti kokonaisen tilan Helsingin studiossaan pelkästään valaistuskokeiluille.

Riippuvalaisin A110 on tullut tunnetuksi nimellä "Käsikranaatti" muotonsa vuoksi. Aalto suunnitteli

sen alun perin Suomalaisten tekniikkojen seuran taloon vuonna 1952, ja käytti sitä myös Säynätsalon kunnantalon istuntosalissa. Aalto liitti Käsikranaatissa muistakin valaisimista tutun perforoidun teräsrenkaan pehmentämään valoa ja estämään häikäistymistä.

Artek tuo rajoitetuksi ajaksi uudelleen tuotantoon A110:n kolme arkistoista löytynyttä väri vaihtoehtoa – tumman vihreän, yönsinisen ja punaisen – jo tarjolla olevien valkoisen ja mustan rinnalle.

Aallon ihmisläheinen suunnittelufilosofia näkyy niin rakennuksissa, sisustuksissa kuin valaisimissakin. Riippuvalaisimen A110 "Käsikranaatin" valo heijastuu pehmeästi ja häikäisemättä.

Alvar Aalto toimistossaan vuonna 1945, joka tuolloin sijaitsi vuonna 1936 valmistuneessa Helsingin-kodissa, jonka hän suunnitteli vaimonsa Aino Aallon kanssa.

Aaltomainen viiva

Mestarin ihmisläheinen kädenjälki mullisti arkkitehtuurin ja antoi muodon Artekille ja sen tuotteille.

Alvar Aalto (1898-1976) oli 1900-luvun tärkeimpiä arkkitehtejä. Hänen humanistisen modernisminsa tavaramerkiksi tuli ”orgaaninen viiva”, joka piirtyi niin rakennuksiin, kalusteisiin kuin lasiesineisiin.

Arkkitehdin varsinainen tehtävä oli Aallon omien sanojen mukaan ”luoda paratiisi”, oli kyse sitten talosta tai tehtaasta. Aallon rakennuksille on tunnusomaista niiden elävä suhde luontoon, inhimillinen mittakaava, lämpimät ja aistilliset materiaalit, hienostuneet yksityiskohdat ja valon mestarillinen käyttö.

Aalto suunnitteli yli 200 rakennusta – kaikkea kaupungintaloista ja kirkoista sosiaaliseen asuntotuotantoon ja yksityiskoteihin. Hänen tunnetuimpia töitään ovat Paimion parantola, Viipurin kirjasto ja Villa Mairea. Viimeksi mainitun hän suunnitteli Maire Gullichsenille – yhdelle Artekin perustajista – ja tämän puolisololle Harrylle.

Aalto näki arkkitehtuurin ja huonekalut tasaveroisina ja niiden suhteen synergisenä. Aalto toteutti ensimmäiset modernistiset huonekalunsa vuosina 1932-33 Paimion parantolaa varten. Taivutetusta puusta valmistetut ikoniset kalusteet varmistivat hänen paikkansa designin historiassa.

Artek perustettiin vuonna 1935, ja se on siitä lähtien edustanut, markkinoinut ja jaellut maailmanlaajuisesti Alvar ja Aino Aallon huonekaluja, valaisimia ja tekstiilejä. Aallon tuotteet heijastavat suunnittelijansa edistyksellistä suhtautumista massatuotantoon, standardointiin ja uusiin valmistusmenetelmiin, ja muodostavat tänäänkin perustan Artekin mallistolle.

Aalto hyödynsi kehittämänsä puun taivutustekniikkaa esimerkiksi tarjoiluvaunussa 901.

Jalkavalaisin A810 on variaatio Aallon mallista A809. Molemmat valaisevat vuosina 1967–69 rakennettua Villa Kokkosta.

Artekin Zebra-kangas edustaa Aaltojen ajatusta arjen rikastamisesta hyvällä designilla.

Tekstiilit ja kuviot

Aino ja Alvar Aallolle tekstiilit kuuluivat kodikkaaseen elämään. Artekissa ne olivat – ja ovat – tärkeä osa designfilosofiaa.

Kauneus kuuluu arkeen. Tämä on ollut Artekin johtoaatus sen perustamisesta lähtien. Arkiseen kauneuteen kuuluvat olennaisesti tekstiilit. Alkuvuosina yrityksellä ei ollut omaa tekstiilimallistoaan. Aino Aalto (1894–1949), arkkitehti, suunnittelija ja yksi Artekin perustajista, kolusi Eurooppaa löytääkseen marokkolaisia mattoja sekä epätavallisia kankaita tuotteissa käytettäväksi.

Ainon löytämät kuosit toivat Artekin kalusteisiin ja sisustuksiin eksoottista runsautta, joka erotti Artekin kilpailijoista ja toi kansainvälistä huomiota. Yksi varhaisista ja tunnetuimmista teksteleistä oli tekstuuriltaan pehmeä ja kuvioltaan syvä Zebra. Sen inspiraationa oli luultavasti seepraraidallinen tekstiili, jonka Aino Aalto osti designtavaratalo Wohnbedrafista Zürichistä vuonna 1935.

Vuodesta 1940 Artek alkoi tilata kankaita ulkopuolisilta muotoilijoilta. Esimerkiksi Kaj Franck suunnitteli Putkinotkon ja Sitruunan, jotka olivat vuosikymmenen parhaiten myyneitä kuoseja. Vuonna 1954 päivänvalon näki kenties kaikkein ikonisin Artekin kuvioista, graafinen ja geometrinen Siena. Sen suunnittelija Alvar Aalto antoi kuosille nimen rakastamansa italialaisen kaupungin mukaan. Tänäpäin Siena elävöittää jokapäiväisiä hetkiä esimerkiksi tyynynpäällisissä, tarjottimissa ja pyyheliinoissa osana Artekin abckokoelmaa.

Zebra-kuosi on tutuin Aallon nojatuoli 400 verhoiluna. Tukevaa tuolia kutsutaan nimellä "Tankki" leveiden, laminoitusta koivusta tehtyjen käsinojiensa vuoksi.

Siena syntyi vuonna 1954, ja sai nimensä Aallon rakastaman italialaiskaupungin mukaan. Se on tänään Artekin ikonisimpia tekstiilejä.

1. Jakkara 60

Alvar Aallon jakkara 60 vuodelta 1933 edustaa funktionalismia puhtaimmillaan. L-muotoon taivutetut koivuiset jalat on kiinnitetty pyöreään istuinosaan. Kaikki ylimääräinen on karsittu pois. Jakkarat pinoutuvat helposti spiraaliksi ja säästävät lattiatilaa. Vuosien varrella jakkarasta on tehty useita versioita eri tavoin pintakäsittelynä, petsattuna, maalattuna ja verhoiltuna. Jakkaraa 60 vaalitaan tänään yhtenä designhistorian klassikkona, eikä ihme: sitten syntyvuotensa 1933, jakkaraa 60 (ja sen nelijalkaista sisarta, jakkaraa E60) on myyty jo miljoonia kappaleita.

2. Joustavia standardeja

Aalto-kokoelma rakentuu suunnittelijansa idealle standardoiduista yksittäisistä komponenteista, joita yhdistämällä voi luoda kokonaisen järjestelmän erilaisia pöytiä, tuoleja ja jakkaroita. Joustava järjestelmä mahdollistaa esimerkiksi pöydille eri kokoja ja korkeuksia. Pintakäsittelyillä ja väreillä kalusteiden ilmettä voidaan räätälöidä pieniinkin sisustusprojekteihin. Artekin

kalusteissa standardit ja laaja valikoima mahdollistavat soveltuvuuden kodista työympäristöön ja monenlaisille ihmisille – sekä ovat osa niiden viehätysoimaa.

3. Toimistotuoli

Konstantin Grcicin Rival-tuolit tokiolaisen mainostoimisto Plus D:n tiloissa.

4. Helsingin studio

Niin luonnollinen- kuin keinovalaistus oli tärkeä osa Alvar Aallon arkkitehtuuria. Oli tärkeä osa Alvar Aallon arkkitehtuuria. Aalto suunnitteli jopa kokonaisen tilan valaistuskokeiluille. Hänen kokeensa olivat käytännöllisiä. Aallon vuonna 1957 rakennetussa Helsingin studiossa oli parveke, josta assistentti roikutti valaisimia eri korkeuksissa, jotta arkkitehti pystyi näkemään niiden vaikutuksen tilaan.

5. Säynätsalon kunnantalo

Säynätsalon kunnantalo valmistui vuonna 1952. Paikkakunta on lähellä Jyväskylää, jonne Aalto avasi ensimmäisen toimistonsa vuonna 1923. Siitä tuli paitsi yksi Alvar Aallon tärkeimmistä töistä myös 1900-luvun arkkitehtuurin merkkipaaluja. Linnamaiseen, punatiilisten rakennusten kokonaisuuteen kätkeytyy toimistoja, valtuustosali ja kirjasto sekä asuntoja ja kauppatiloja. Kohotetulta sisäpihalta avautuvat komeat näköalat. Vaihtelevat kattojen muodot elävöittävät rakennuskompleksia ja sopeuttavat sen Säynätsalon saaren ympäristöön.

6. Paimion parantola

Paimion parantolaa pidetään Aallon merkittävimpanä varhaistyönä. Se merkitsi hänelle lopullista kansainvälistä läpimurtoa arkkitehtina ja muotoilijana. Paimiossa Aalto kehitti oman, humanistisen

tulkintansa modernismista. Alvar ja Aino Aalto halusivat parantolan kalusteiden ja sisustusten olevan sekä kauniita että käytännöllisiä, jotta ne edistäisivät toipumista.

7. Viipurin kirjasto

Aallon Viipurin kaupunginkirjasto Venäjällä on modernistisen arkkitehtuurin merkkiteoksia. Täällä hän testasi suunnitteluratkaisujaan kuten tasoeroja luku- ja lainauspaikkojen välillä, aaltoilevaa kattoa ja sylinterinmuotoisia kattoikkunoita – jotka esiintyvät monissa myöhemmissä töissä. Kirjasto oli myös ensimmäinen kohde, jossa Aalto sovelsi taivutettuun puiseen L-jalkaan perustuvaa kalustejärjestelmäänsä.

8. Aino Aalto

Arkkitehti Aino Aalto, omaa sukua Marsio (1894–1949) oli yksi Artekin perustajista ja Alvar Aallon työtoveri 25 vuoden ajan. He johtivat Aallon toimistoa tasavertaisina. Ainin vastuulla olivat monet toimiston kuuluisimmista sisustuksista, kuten ravintola Savoy (1937) ja Villa

Mairea (1939). Hän toteutti omia projektejaan, joihin kuului näyttelysuunnitelmia, kalusteita ja lasiesineitä, jotka keräsivät tunnustusta Milanon Triennaleissa. Aino Aalto toimi Artekin designjohtajana vuodesta 1935 ja myös toimitusjohtajana vuodesta 1942 varhaiseen poismenoonsa asti.

9. Marokkolaiset matot

Marokkolaiset berberimatot ovat olleet tärkeä osa Artekia alkuvuosista asti. Ne olivat katseenvangitsija myymälän ensimmäisessä näyttelyssä lokakuussa 1936, ja ovat siitä pitäen olleet osa valikoimaa. Aallot ovat suosineet berberimattoja myös monissa sisustuksissa, kuten Villa Maireassa. Ainin matkapäiväkirjat ja luonnokset paljastavat tämän löytäneen matot ensimmäisen kerran huhtikuussa 1935. Aino ja Alvar Aalto matkustivat tuolloin Hollannissa, Sveitsissä ja Saksassa. Aino kävi edistyksellisissä liikkeissä, kuten Metz&Co-tavaratalossa Amsterdamissa ja Wohnbedrafissa Zürichissä, joka oli yksi designmyymälöiden edelläkävijöistä, ja toimi myös Artekin inspiraationa.

Pääkonttori
Artek oy ab
Lönnrotinkatu 7
00120 Helsinki
info@artek.fi

Myymäla
Artek Helsinki
Keskuskatu 1B
00100 Helsinki
artekhelsinki@artek.fi

Artek Facebookissa@artekglobal
Artek Instagramissa@artekglobal

Artek Helsinki
Facebookissa@artekhelsinki
Instagramissa@artekhelsinki

Artek Twitterissä@artek_global

Esitteen tuotteet saatavana Artekin myymälästä ja valikoituilta jälleenmyyjiltä:
Artek.fi/Yhteystiedot/Artek jälleenmyyjät ja näyttelyt

Grafinen suunnittelu:
Something Fantastic
Tekstit: Pilar Viladas
Käännös: Katja Lindroos

Kuvat

S. 10: Kolmio
Muut kuvat: Zara Pfeifer

Valokuvaviitteet

1. Tuomas Uusheimo
2. Schaeppman & Habets
3. Nacasa & Partners Inc.
- 4.-5. Alvar Aalto museo
- 6.-9. Artek

Lisätietoa yrityksestä ja tuotteista
artek.fi

11/2016

Nuoret idealistit Alvar ja Aino Aalto, Maire Gullichsen ja Nils-Gustav Hahl perustivat Artekin Helsingissä vuonna 1935 "harjoittaakseen huonekalujen kauppaa sekä edistääkseen näyttelyiden avulla ja muulla tavoin nykyaikaista asuntokulttuuria". Nykyisin Artekin valikoima koostuu huonekaluista, valaisimista ja sisustustuotteista, joita ovat suunnitelleet suomalaiset mestarit ja johtavat kansainväliset muotoilijat. Valikoimaa yhdistää selkeys, toimivuus ja yksinkertainen kauneus. Tänäpä Artek tunnetaan yhtenä nykyaikaisen muotoilun innovatiivisimmista toimijoista, joka luo tulevaisuuden polkuja muotoilun, arkkitehtuurin ja taiteen alueilla sekä niiden risteyksissä.

[artek.fi](https://www.artek.fi)